

Спеціалізованій вченій раді Д 35.052.19
Національний університету
«Львівська політехніка»

В І Д Г У К

**офіційного опонента на дисертацію Маланій Оксани Ярославівни
«Становлення і еволюція трудового права на території Східної Галичини у
складі Другої Речі Посполитої (1918–1939 рр.)»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія
політичних і правових учень**

Актуальність і значущість теми дисертаційного дослідження зумовлена, передусім, необхідністю теоретичної розробки і доповнення існуючої доктринальної бази щодо становлення трудового права в Польській Республіці, складовою частиною якої була Східна Галичина у міжвоєнний період (1918–1939 рр.). Впровадження польського трудового законодавства на території Східної Галичини мало певні особливості в порівнянні з іншими землями, які входили до складу II Речі Посполитої. Адже це було, зокрема, пов'язане й з гостротою українського питання. При цьому, прагнення польської влади змінити структуру народонаселення на Західній Україні на користь «корінної нації» поляків обумовило й певні зміни в галузі трудових правовідносин. До того ж спостерігалось законодавче обмеження діяльності української кооперації, відбувалося підпорядкування органів місцевого самоврядування державним структурам, штучно стримувався розвиток окремих галузей промисловості тощо. Означені процеси становлення і еволюції трудового права на території Східної Галичини у складі міжвоєнної Польщі (1918–1939 рр.) безумовно потребують наукового осмислення та критичного аналізу з точки зору сучасної історично-правової науки.

Таким чином, актуальність обраної теми не викликає жодних сумнівів. Хоча при цьому слід враховувати те, що незважаючи на свою важливість, рівень її дослідження був все ж недостатнім, що і підтверджує проведений у дисертації ґрунтовний історіографічний огляд. Він переконливо доводить, що історично-правовий аспект становлення і еволюції трудового права на території Східної

Галичини у міжвоєнній Польщі, не був предметом спеціального вивчення ані у вітчизняній, ані в зарубіжній історично-правовій науці. Отже, дисертація О. Я. Маланій є одним з перших досліджень подібної проблематики.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечена комплексним використанням здобувачем методів різного рівня. У ході роботи над дисертацією хронологічний метод використовувався при визначенні послідовності проведення дослідження і наступності викладення матеріалу. Застосування історичного методу надало змогу виявити зміни, що відбулися в польському трудовому законодавстві та його використанні на території Східної Галичини у міжвоєнний період (підрозділ 2.1; 3.1). Метод аналізу використано при опрацюванні документів та матеріалів, що становлять джерельну базу дослідження (підрозділ 1.2). Порівняльно-правовий метод дозволив виявити подібні та відмінні риси щодо застосування польського трудового законодавства на території Східної Галичини та інших землях II Речі Посполитої (підрозділ 3.2; 3.3).

Для дослідження змісту норм правових актів, що регулювали умови праці, оплати праці, соціальне страхування населення Східної Галичини та практики застосування використовувався формально-догматичний метод. Метод тлумачення правових приписів авторка використала з метою встановлення змісту правових норм, що визначали правовий статус органів з регулювання трудових відносин в Польській Республіці міжвоєнного періоду (підрозділ 2.2). Для систематизації джерел, необхідних для досягнення мети дослідження, застосовувався конкретно-пошуковий метод (розділ 1).

Достовірність та новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Достовірність та новизну наукових положень, висновків і рекомендацій, забезпечило досягнення мети дослідження та виконання задач, що були

визначені здобувачем. Слід зазначити, що наукові положення та висновки дослідження логічно аргументовані.

Ступінь новизни результатів наукового дослідження визначається тим, що дана дисертація є однією з перших у вітчизняній теоретико-правовій та історично-правовій науці комплексним і системним дослідженням історично-теоретичних засад еволюції правового регулювання трудових відносин на території Станіславського, Тернопільського та Львівського воєводств II Речі Посполитої у міжвоєнний час.

Наукові положення і висновки достатньо повно і ґрунтовно розкривають авторську концепцію. Вона впливає як з відсутності подібних досліджень, так і з змістовної оригінальності наукових положень і висновків. Зокрема, уперше, до наукового обігу авторкою введено значний масив архівних матеріалів, що зберігаються в Центральному державному історичному архіві України у Львові (ЦДАЛ), Державному архіві Львівської області (ДАЛО), Державному архіві Івано-Франківської області (ДАІФО), Державному архіві Тернопільської області (ДАТО), а також теоретико-практичні публікації й преса тогочасного періоду. Дисертантці вдалося простежити імплементацію норм міжнародного трудового права, зокрема конвенцій Міжнародної Організації Праці, у внутрішнє право міжвоєнної Польщі.

Безумовним досягненням О. Я. Маланій є здійснення поділу трудового законодавства Другої Речі Посполитої за предметом регулювання. Дисертантці вдалося визначити правовий статус органів з регулювання трудових відносин та повноваження службових осіб, а також проаналізувати основні положення загальних нормативно-правових актів, що визначали права та обов'язки суб'єктів трудових правовідносин.

У роботі було з'ясовано, що трудові правовідносини в сільському господарстві регулювалися переважно колективними трудовими договорами та показано, що працівники вимушено погоджувалися працювати в небезпечних умовах, без засобів індивідуального захисту, що призводило до численних нещасних випадків та професійних захворювань. О.Я. Маланій аргументовано

довела, що у міжвоєнний період трудовим законодавством Польщі були врегульовані питання державного соціального страхування працівників у зв'язку з безробіттям, тимчасовою втратою працездатності, смертю та за віком, умови набуття статусу безробітного та нарахування страхових виплат.

Загальна **структура роботи** в цілому є логічною, послідовною, раціональною, обґрунтованою предметом, метою та завданнями дослідження.

Оцінка змісту дисертації й ідентичності змісту автореферату та її основних положень

Наукові положення і висновки дисертаційного дослідження достатньо чітко обґрунтовані у його тексті. Важливим у цьому плані є те, що авторка у цілому логічно вибудувала схему дослідження, яка включає послідовне вирішення ключових проблемних питань дисертації. Такими є огляд наукової літератури з проблеми дослідження, методологія дослідження історично-правового аспекту становлення і еволюції трудового права на території Східної Галичини, уявлення про особливості нормативно-правових актів, що регулювали трудові відносини в Східній Галичині у міжвоєнний період та осмислення правового статусу органів з регулювання трудових відносин загалом в Польській Республіці зазначеного періоду, авторська інтерпретація особливостей процесу законодавчого встановлення умов праці, регулювання порядку укладення трудових договорів у різних галузях народного господарства, оплати праці, соціального захисту працівників. Відтак, можна констатувати, що здобувачка зуміла досягти поставленої мети і вирішити сформульовані нею задачі, а дисертаційне дослідження має завершений характер.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Встановлено, що автореферат у цілому передає основний зміст дисертаційного дослідження.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладені у 6 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України (1 з яких – у

співавторстві, особистий внесок становить понад 50 відсотків), 1 статті, опублікованій у іноземному фаховому виданні, а також у 9 тезах та повнотекстових матеріалах виступів на наукових і науково-практичних конференціях.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертації положення і висновки мають наукове та прикладне значення, а саме: теоретичні положення та висновки роботи поглиблюють знання з проблем становлення та розвитку трудового права України. Результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі юридичних, закладів освіти, зокрема, у викладанні курсів «Історія держави і права України», «Історія держави і права зарубіжних країн».

Вони будуть корисними при підготовці спецкурсів, підручників і навчальних посібників з історії України та історії держави і права.

Матеріали роботи можуть використовуватися для подальшого дослідження питань становлення і розвитку трудового права на українських землях, з розширенням територіальних меж і хронологічних рамок.

Оформлення дисертації

Слід відзначити, що здобувач у цілому поставився прискіпливо до питання форми дисертаційного дослідження. Таким чином, можна констатувати, що суттєвих зауважень та претензій до оформлення дисертації немає.

Відзначаючи належний науковий рівень проведеного дослідження, варто висловити **деякі зауваження та побажання**, що є об'єктивно властиве працям, присвяченим аналізу подібних складних наукових тем:

- на наш погляд, структура роботи тільки б виграла, а викладення матеріалу було б більш послідовним, якби у підрозділі «Історіографія проблеми» були вказані хронологічні межі зазначених авторкою етапів у вивченні досліджуваної проблематики. До першого розділу роботи доцільно було б додати підрозділ «Методологія дослідження»;
- недостатньо конкретно, на думку опонента, сформульовано положення наукової новизни, де йдеться про запровадження до наукового обігу

значного масиву архівних матеріалів. Які саме документи, були вперше використані авторкою роботи?

- одним із положень наукової новизни, що виносить на захист, є проведення аналізу змісту загальних нормативно-правових актів, що визначали права та обов'язки суб'єктів трудових правовідносин. При цьому, у науковому дослідженні у підрозділі 1.2. автором звертається увага не лише на загальні, а й локальні нормативно-правові акти. Було б бажано, якби під час публічного захисту, авторка більш докладно зупинилася на характеристиці цієї категорії правових джерел;

- дисертаційне дослідження значно б виграло, якщо б при розгляді природи трудових спорів, які виникали на території Східної Галичини, було розширено статистичну базу даних щодо звернення з позовами працівників до роботодавців;

- при аналізі джерельної бази дослідження авторка використовує таку юридичну дефініцію, як локальні нормативно-правові акти. Зокрема, вона відносить до їх числа і колективні трудові договори. Однак, у теорії держави і права колективні договори належать до нормативно-правових договорів. Тому, більш доречним виглядає наступний поділ даної категорії джерел: загальні та локальні нормативно-правові акт, нормативно-правові договори.

Зазначені зауваження і побажання є певною мірою дискусійними і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи О. Я. Маланій.

Отже, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням, дисертація відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами і доповненнями),

На підставі викладеного можна констатувати, що дисертація **Маланій Оксани Ярославівни «Становлення і еволюція трудового права на території**

Східної Галичини у складі Другої Речі Посполитої (1918–1939 рр.)», є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання. Дане дослідження має суттєве значення для розвитку сучасної вітчизняної історично-правової науки. Таким чином, **Маланій Оксана Ярославівна** заслуговує на присвоєння їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 - теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Харківського національного університету
внутрішніх справ

10 жовтня 2018 р.

Ю. Ю. Пайда

